

ФОРМИ І МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КИТАЙСЬКИХ УЧИТЕЛІВ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ

Стаття, присвячена дослідженню форм і методів підвищення кваліфікації китайських учителів, висвітлює важливість підвищення кваліфікації для професійного розвитку педагога, необхідність вчасного проходження курсів підвищення кваліфікації, що в подальшій діяльності педагогічного фахівця значно вплине на його успіхи у професії. Результати дослідження можуть бути практично використані для дисциплін «Загальна педагогіка», «Порівняльна педагогіка». Використано такі методи дослідження: порівняльно-педагогічний аналіз, вивчення й узагальнення педагогічного досвіду, першоджерел, теоретичні узагальнення й висновки.

Ключові слова: підвищення кваліфікації, форми і методи, традиційні форми, інноваційні форми, учитель Китаю, науково-дослідна робота, особистісно-орієнтований підхід, професійний розвиток учителя, творчість учителя.

Постановка проблеми. Останнім часом Китай стрімко розвивається в економічному, політичному й соціальному аспектах. У зв'язку з останніми світовими тенденціями, система освіти КНР теж піддалася змінам: у межах безперервної педагогічної освіти вчителі повинні постійно підвищувати рівень своїх знань, умінь та навичок. Тому, на нашу думку, особливу увагу треба приділити формам і методам підвищення кваліфікації вчителів Китаю, адже це є основою їх професійного розвитку. Тому дослідження форм і методів підвищення кваліфікації вчителів Китаю є дуже **актуальним** для сучасної педагогічної науки.

Аналіз актуальних досліджень. Питання підвищення кваліфікації вчителів в Україні було досліджено такими науковцями, як Т. М. Путій, Л. П. Іщенко, Н. Р. Петрошук, І. Титаренко та інші; щодо питань підвищення кваліфікації китайських учителів, то Лю Донмін розглядає способи підвищення кваліфікації за допомогою Інтернет конференції, Су Сяохуань оглядово торкався системи підвищення кваліфікації китайських учителів. Н. Н. Котельникова досліджувала новітні форми підвищення кваліфікації вчителя. В Україні форми й методи підвищення кваліфікації китайських учителів не були розглянуті детально. Тому ми вважаємо за доцільне висвітлити цей аспект.

Мета статті – дослідити форми й методи підвищення кваліфікації вчителів Китаю, її роль у становленні професіонала.

Виклад основного матеріалу. Педагог грає важливу роль у формуванні особистості молоді, яку навчає, від нього залежить, наскільки молодь легко буде пристосовуватися до життя, яку роль буде відігравати в суспільстві. Саме тому є важливим, щоб педагогічний працівник володів професійними компетенціями, а ще й постійно підвищував рівень своїх знань, умінь і

навичок. Учитель повинен добре орієнтуватися в останніх документах, законах. Тому необхідно вчасно проходити курси підвищення кваліфікації.

На сучасному етапі розвитку китайської освіти важливим є як збереження традиційних форм підвищення кваліфікації фахівця, що позитивно зарекомендували себе, так і пошук нових інноваційних форм і методів підвищення кваліфікації педагога.

Термін підвищення кваліфікації в Китаї – кожні п'ять років. Подальше навчання проводиться в даному районі, де працює педагог за принципом ув'язки консультацій, навчання на необхідних у роботі знань. Обов'язковим є також подальше навчання директорів шкіл.

За подальше навчання вчителів початкових і середніх шкіл відповідає система професійного розвитку педагогів, куди входять центри підготовки при 35 ВНЗ країни [5]. Основна увага звертається на якість і ефективність форм та методів підвищення кваліфікації.

На нашу думку, важливо зазначити, що науковець Н. Н. Котельникова наводить таку класифікацію найбільш поширених форм підвищення кваліфікації китайських учителів:

- колективні – лекторії, теоретичні семінари, семінари-практикуми, тренінги, предметні тижні, виставки, конкурси мультимедійних презентацій, науково-практичні конференції;
- групові – об'єднання вчителів за профілями, творчі групи, ділові ігри, взаємовідвідування уроків і рефлексія, перегляд та обговорення відеозаписів «показових» уроків, семінари;
- індивідуальні – наставництво, консультації та співбесіди, робота над індивідуальною творчою темою, створенням мультимедійних презентацій, рефлексивний аналіз власних уроків, самоосвіта [2, 152].

На нашу думку, треба більш детально розглянути форми підвищення кваліфікації, які є найбільш поширеними в Китаї. Однією з них є лекція – форма навчання, перевага якої полягає в завершеності й цілісності сприйняття логіки і взаємозв'язку викладеного матеріалу. На наш погляд, лекцію можна віднести як до традиційних форм підвищення кваліфікації, так і до інноваційних, оскільки на сучасному етапі найбільш популярними є такі види лекцій, як форм підвищення кваліфікації, як лекція-дискусія, лекція-диспут, відео-лекція.

Іншим поширеним методом викладання є семінар. Ця форма навчання передбачає активну взаємодію учасників освітнього процесу, та активізацію творчих здібностей. Семінари сприяють міцному засвоєнню предмета, вчать відстоювати свою позицію і враховувати думки інших.

Важливо, що написання та захист науково-дослідницьких робіт теж є однією з форм підвищення кваліфікації вчителів Китаю. Ця форма навчання формує у шкільних учителів навички ведення науково-дослідної діяльності. Написання роботи сприяє поглибленому вивченню літератури та автентичних

джерел із заданої теми, оволодінню методами сучасних наукових досліджень та розвитку навичок самостійного творчого мислення [5].

Важливо зазначити, що такі класичні форми організації також використовуються і в Україні тією чи іншою мірою.

Китайські дослідники поділяють форми й методи на традиційні та інноваційні. До традиційних вони відносять лекції, семінари, практичні заняття [6].

Раніше підвищення кваліфікації вчителів в Китаї проводилося за денною, вечірньою та заочною формами навчання, але зараз, в епоху бурхливого розвитку інформаційно-комунікативних технологій, реальною альтернативою традиційному навчанню стає дистанційне, при якому в навчально-виховному процесі використовуються кращі інноваційні засоби й форми навчання, засновані на новітніх технологіях. Уперше дистанційне навчання з'явилося в Китаї у 80-ті роки ХХ ст. у формі теле-радіо навчання.

А саме в 1986 році було створене Китайське телебачення просвіти. Для вчителів шкіл кожного дня по тринадцять годин проводяться лекції через міжнародні супутники зв'язку. Після цього вчителі отримали можливість самостійно підвищувати свою кваліфікацію. Після прослуховування комплексу лекцій вчителі повинні були складати іспити. З часом новий поштовх розвитку дистанційної освіти в країні дало використання комп'ютерних мереж, можливість спілкуватися в режимі реального часу.

На наш погляд, найбільш цікавими є інноваційні форми підвищення кваліфікації, зокрема: он-лайн консультації, диспути, дискурси, відео-лекції, презентації.

Китайський дослідник Лю Донмін вважає, що методи підвищення кваліфікації за допомогою інтернет-конференції є дуже актуальним для сучасного Китаю, таким чином учителі з різних частин країни мають можливість поділитися власним досвідом, обговорити способи подолання труднощів, які постають перед учнями при вивченні того чи іншого предмету, поділитися новітніми методами викладання й виховання учнів [6]. Таким чином, використання Інтернету значно спрощує життя педагогам, не має потреби їхати в інше місто або провінцію для того, щоб підвищити рівень володіння предметом, а також рівень знань із психології та педагогіки.

Наприклад, у 2014 році в місті Деян проводились Інтернет-курси підвищення кваліфікації, які включали п'ять основних компонентів: поглиблення знань з предмету, що викладається, написання науково-дослідної роботи, складання іспитів, спільне використання матеріалів. Учителі різних провінцій мали можливість не тільки поглибити знання з предмету, ознайомитися з новітніми методами і формами навчання та виховання учнів, а ще й отримали можливість попрацювати в команді. Вони повинні були написати науково-дослідну роботу у співавторстві з іншим учителем. Ми вважаємо, що такий спосіб підвищення кваліфікації є

дуже актуальним для сучасної педагогічної науки, адже він допомагає педагогу вдосконалити навички роботи в команді, безпосередньо впливає на професійний розвиток учителя.

Важливо наголосити на ефективності такого способу підвищення кваліфікації. Учителі працюють у тісному зв'язку з реальністю, мають можливість усвідомити актуальність і ефективність навчання учнів початкової та середньої школи за допомогою новітніх форм і методів у своїй повсякденній роботі, підвищується якість викладання, здібності до науково-дослідної роботи, покращуються навички практичної роботи вчителя.

Також треба враховувати принцип суб'єктивності. Повною мірою відображає концепцію особистісно-орієнтованого підходу, стимулює самостійність і творчість учителів.

Іншою перевагою використання Інтернету є можливість створити команду вчителів, які спільними зусиллями вирішуватимуть поставлені завдання, що сприятиме покращенню навичок роботи з групою. А навчання педагогів писати тематичні дослідження, брати участь у дискусіях сприятиме розвиткові критичного мислення.

Формування професійної ініціативи є одним із головних способів ефективного професійного розвитку вчителів.

Перевагою використання Інтернету для підвищення кваліфікації є взаємний обмін і співробітництво між учителями, які мають багатий досвід роботи та вчителями-початківцями.

Курси підвищення кваліфікації за цією системою поділяються на три модулі, тривають сорок годин. Наведемо приклади лекцій, які є обов'язковими для всіх учителів. Лекції з методів звукових та мовних маніпуляцій (обов'язково для всіх учителів). Лекції з методів словесної маніпуляції (обов'язково для усіх учителів). Методи експлуатації інформаційних технологій (обов'язково для усіх учителів). Поняття і принципи експлуатації технічних засобів навчання (для вчителів молодших класів). Система складних операційних методів (для вчителів середніх класів). Мистецьке навчання та естетичне виховання (для вчителів старших класів)

Ґрунтуючись на концепції професійних стандартів професіоналізму та етики вчителів, вимог до рівня професійних знань і досвіду для поліпшення підготовки вчителів до лекцій з основних предметів, додаються лекції з етики з метою підвищення якості викладання й навчальної поведінки.

Ми вважаємо важливим наголосити, що основними принципами підвищення кваліфікації є: від механічного відтворення до навичок володіння професійними компетенціями, від прослуховування лекцій до диспутів і дискурсів на форумі. Теми дискурсів можуть бути різними, наприклад: «Від навчання до покарання», «Використання традиційних чи інноваційних методів викладання» тощо.

Вважаємо за доцільне навести такий приклад. Східно-китайський університет у березні 2015 року проводив міжнародний семінар, спрямований на підвищення кваліфікації молодих учителів. Молоді педагоги повинні були підготувати доповіді щодо новітніх тенденцій в освіті. Також у семінарі брали участь досвідчені вчителі різних предметів, які теж підготували доповіді. У ході заходу, після прослуховування кожної доповіді присутні дискутували. Форма дискусії сприяє більшій зацікавленості аудиторії, присутні активно беруть участь в обговоренні поставленої проблеми, діляться своїми думками, активно співпрацюють один із одним.

У педагогічному університеті провінції Дже Цян, на відділі післядипломної освіти проводять лекції, які супроводжуються комп'ютерними презентаціями. На лекціях, які проводилися в університеті в 2014 році поставали такі питання, як «Яке значення має особа вчителя в навчальному процесі?», «Які інноваційні засоби навчання слід обрати для того, щоб удосконалити процес навчання?», «Що включає в себе поняття висококваліфікований вчитель?» [6].

Важливо зазначити, що основним документом, який регулює підвищення кваліфікації китайських учителів, є «Державна програма підвищення кваліфікації вчителів середньої й молодшої школи та вихователів дитячих садків». Зміст програми включає ідейно-політичне виховання, підвищення морального рівня, оновлення й розширення професійних знань, теорію і практику сучасного навчання, наукові дослідження в галузі освіти, удосконалення навичок навчання, техніку сучасного навчання, знання в області сучасних тенденцій науки і техніки, культури та соціології.

Наприклад, проаналізувавши програми підвищення кваліфікації університету Хай Ян, місто Циндао, ми з'ясували, що обов'язковим під час проходження курсів підвищення кваліфікації для педагогів є прослуховування низки лекцій, зокрема: лекції про способи збереження психічного здоров'я вчителя (4 години), лекції про проблеми психології учнів (4 години), лекції з техніки мовлення на уроці (4 години), сучасний розвиток логістики (4 години), технологія радіочастотної ідентифікації в галузі логістики [5].

Крім того, у Китаї діє програма, завдяки якій деякі вчителі можуть проходити курси проходження кваліфікації безкоштовно. Програма дійсна для вчителів, які мають великі успіхи в педагогічній діяльності, отримали нагороди, зробили внесок у розвиток педагогічної науки.

Останнім часом серед китайських учителів стає більш популярним проходження курсів підвищення кваліфікації за кордоном. Ще в 1975 році, коли в історії КНР почався новий важливий етап, а саме політика Реформ та відкритості, коли необхідно було швидко підготувати конкурентоспроможних фахівців, яких гостро потребувала країна, і змінити становище їх серйозної нестачі, уряд Китаю вирішив відправляти педагогів на стажування за кордон. Ґрунтуючись саме на такій обстановці, віце-прем'єр Ден Сяопін узяв особисте

керівництво над наукою, технікою і просвітою, виніс важливе рішення про збільшення відправлення на стажування за кордоном [3, 151].

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Підвищення кваліфікації вчителя є основою його професійного розвитку. Тому важливо сумлінно ставитися до поставлених завдань під час проходження курсів підвищення кваліфікації. Проаналізувавши це питання, ми зрозуміли, що система підвищення кваліфікації Китаю постійно вдосконалюється, з'являються новітні методи й форми організації безперервної освіти педагога. Проаналізувавши автентичні програми підвищення кваліфікації китайських педагогічних ВНЗ ми з'ясували, що в Китаї широко використовуються сучасні мультимедійні засоби, які допомагають спростити процес проходження стажування. Поряд із інноваційними використовуються також такі традиційні форми, як лекція. Але викладення лекційного матеріалу також супроводжується відеоматеріалами або презентаціями, створеними за допомогою комп'ютерних технологій. Тому можна з упевненістю стверджувати, що уряд Китаю сприяє постійному вдосконаленню системи безперервної освіти, що сприяє підвищенню рівня мобільності й конкурентоспроможності китайських учителів як на батьківщині, так і у світі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антиповский А. А. Политика в области науки и образования в КНР 1949 – 1979 / А. А. Антиповский, Н. Е. Боровская, Н. В. Франчук. – М. : Наука, 1980. – 286 с.
2. Котельникова Н. Н. Инновационные формы повышения квалификации учителей в Китае / Н. Н. Котельникова // Педагогика : традиции и инновации : материалы междунар. науч. конф. (г. Челябинск, октябрь 2011 г.). Т. II. – Челябинск : Два комсомольца, 2011. – С. 151–153.
3. Су Сяохуань. Образование в Китае – реформы и новшества / Су Сяохуань. – Меж континент, изд-во Китая, 2002. – 190 с.
4. 中华人民共和国教育法律法规集 (Закони Китайської народної республіки про освіту)。外文出版社, 北京1999, 185页
5. Сайт міністерства освіти КНР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.moe.edu.cn/>
6. 浙江大学本科生院 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cfd.zju.edu.cn/>

РЕЗЮМЕ

Шевченко К. Формы и методы повышения квалификации учителей Китая как основа профессионального развития.

Статья, посвященная исследованию форм и методов повышения квалификации китайских учителей, освещает важность повышения квалификации для профессионального развития педагога, необходимость своевременного прохождения курсов повышения квалификации, в дальнейшей деятельности педагогического специалиста значительно повлияет на его успехи в профессии. Результаты исследования могут быть использованы для дисциплин «Общая педагогика», «Сравнительная педагогика». Используются следующие методы исследования: сравнительно-педагогический анализ, изучение и обобщение педагогического опыта, первоисточников, теоретические обобщения и выводы.

Ключевые слова: *повышение квалификации, формы и методы, традиционные формы, инновационные формы, учитель Китая, научно-исследовательская работа, личностно-ориентированный подход, профессиональное развитие учителя, творчество учителя.*

SUMMARY

Shevchenko K. Forms and methods of raising the level of teachers' skill in china as a foundation of their professional development.

The training of the teachers is on a special place between other problems of modern education. Forms and methods of raising the level of teachers' skills in China is an integral part of teachers' training. The system of raising the level of teachers' skills in China is constantly developed. The question of forms and methods of raising the level of teachers' skills in China is not revealed in Ukrainian research literature on sufficient level. The article is devoted to the peculiarities of forms and methods of raising the level of teachers' skills in China, the importance of raising the level of teachers' skills is highlighted, the need to improve knowledge for teachers and the basic types of the system of raising the level of teachers' skills in China are analyzed in detail, the basic documents that coordinate this system are analyzed, the requirements to teachers to raise their abilities steadily, the function of the higher educational establishments are considered. The aim of raising the level of teachers' skills in China is to increase their professional abilities, its influence on the pedagogical process. A responsible teacher should be well educated ideologically, should have a high level of knowledge of the subject and be a responsible person, who conscientiously treats his profession.

There are a lot of interesting innovative forms and methods to raise teachers' professional skills, such as discourse, dispute, Internet conference and others. The article reveals the meaning of raising the level of teachers' skills in China, it's importance, it's necessity, the problems which teachers could have with their work during the activity. One of the most important forms of raising the level of teachers' skills in China is to make pedagogical or scientific research. It is also important that Chinese government must encourage teachers to raise their professional skill. All these factors are important, because the high-qualified teacher, who constantly work at the improving their professional skills and abilities can influence the formation of good attitude to the teaching profession in trainees. Pedagogical research and summarized observations of teaching experience, primary sources are used as a method of research, theoretical generalizations and conclusions are made. The results of the research can be used in disciplines "General pedagogy" and "Comparative pedagogy".

Key words: *raising the level of teachers' skills, forms and methods, traditional forms, innovative forms, teacher of China, research work, personality-oriented approach, professional development of teachers, teacher's creation.*